

PORADŇA PRE OBČIANSKE A ĽUDSKÉ PRÁVA

CENTER FOR CIVIL AND HUMAN RIGHTS
KRIVÁ 23, 040 01 KOŠICE, SLOVENSKO

» mobil: +421 908 69 55 31, +421 949 338 396
» www.poradna-prava.sk » poradna@poradna-prava.sk
» IČO: 37 86 72 70 » IBAN: SK98 5200 0000 0000 0551 9629

Pripomienky mimovládnej organizácie Poradňa pre občianske a ľudské práva k celoštátnej stratégii rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí v Slovenskej republike na roky 2020-2025 a Akčnému plánu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí na roky 2020-2025.

Materiály boli predložené na medzirezortné pripomienkové konanie Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny dňa 28.12.2020.

Číslo legislatívneho procesu: LP/2020/668

1. Pripomienka k úlohe č. 70. Akčného plánu:

Akčný plán navrhuje ako gestora úlohy č. 70. (Evaluácia/hodnotenie vnútroštátnej antidiskriminačnej legislatívy) okrem MPSVR SR aj našu mimovládnu neziskovú organizáciu Poradňa pre občianske a ľudské práva. Predkladateľ akčného plánu s našou MNO o jej ustanovení za gestora tejto úlohy nijako nekomunikoval. Navyše máme za to, že primárnou zodpovednosťou prebrať gesciu nad jednotlivými úlohami je primárne na štátnych inštitúciách a nie je na mimovládnych organizáciách. Navrhujeme preto, aby bola Poradňa pre občianske a ľudské práva ako gestor tejto úlohy z akčného plánu odstránená. Táto úloha už vo všeobecnosti zahŕňa MNO ako spolugestorov, čo vytvára priestor, aby sa do plnenia tejto úlohy potenciálne zapojila aj naša MNO v prípade, že budeme v budúcnosti oslovení a dohodneme si podmienky vzájomnej spolupráce so zodpovednými štátnymi inštitúciami.

Pripomienka je zásadná.

2. Pripomienka k problému segregácie rómskych detí (najmä dievčat) vo vzdelávaní identifikovanému v Stratégii a jeho nezohľadneniu v akčnom pláne

Stratégia v časti 6. (Vzdelávanie, veda a výskum) identifikuje ako problém okrem iného aj segregáciu rómskych detí vo vzdelávaní a ako jeden z operačných cieľov stanovuje adresné programy smerujúce k znižovaniu segregácie v oblasti vzdelávania. Uvedený problém považujeme za veľmi relevantný a jeho riešenie je žiaduce. Potreba jeho riešenia sa však nepremietla do žiadnej z úloh Akčného plánu. Navrhujeme preto, aby bola do akčného plánu doplnená úloha, smerujúca k odstraňovaniu a prevencii diskriminácie rómskych detí vo vzdelávaní. S ohľadom na komplexnosť riešenia tohto problému by jej podstatou malo byť navrhnutie a prijatie komplexných opatrení na odstránenie a prevenciu diskriminácie rómskych detí vo vzdelávaní, pričom úloha by mala byť v gescii relevantných rezortov.

Pripomienka je zásadná.

3. Pripomienka k nedostatočnému zohľadneniu viacnásobnej diskriminácie rómskych žien v prístupe k reprodukčnej zdravotnej starostlivosti

Stratégia v časti 7. (Ekonomická závislosť a chudoba žien) konštatuje relevantnú skutočnosť, že rómske komunity trpia viacnásobným znevýhodnením spôsobeným chudobou a sociálnym vylúčením. Rómske ženy sú skutočne vnímané cez prizmu svojej etnicity, ktorá ich vystavuje viacnásobnej diskriminácii z dôvodu pohlavia aj etnicity. V časti 3. (Dôstojnosť a telesná integrita) Stratégia venuje pozornosť

problémom v oblasti reprodukčnej zdravotnej starostlivosti a ako cieľ stanovuje odstránenie všetkých foriem obťažovania a násilia na ženách a domáceho násilia a zlepšenie prístupu a kvality služieb reprodukčného a sexuálneho zdravia. Výskumné zistenia v tomto smere poukazujú na to, že práve v oblasti reprodukčnej zdravotnej starostlivosti sa viacnásobná diskriminácia rómskych žien prejavuje vo výraznej miere. Bolo zdokumentované, že rómske ženy sú v tejto oblasti vystavené segregácii na pôrodnických oddeleniach, rasovo motivovanému obťažovaniu a ponižovaniu, zanedbaniu starostlivosti, fyzickému obmedzovaniu a násiliu počas pôrodu. (Pozri výskumnú správu Vakeras Zorales: Skúsenosti rómskych žien so zdravotnou starostlivosťou o reprodukčne zdravie z roku 2017. Dostupné na: <https://www.poradna-prava.sk/sk/dokumenty/vakeras-zorales-hovorime-nahlas-skusenosti-romskych-zien-so-zdravotnou-starostlivostou-o-reprodukčne-zdravie-na-slovensku/>)

Vzhľadom na závažnosť problému viacnásobnej diskriminácie rómskych žien v oblasti reprodukčnej zdravotnej starostlivosti navrhujeme, aby jeho existencia a prejavy boli stručne popísané v časti 3. Stratégie (Dôstojnosť a telesná integrita) a aby bol zároveň zapracovaný do identifikovaných problémov a operačných cieľov tejto kapitoly. V nadväznosti na to tiež navrhujeme, aby to Akčného plánu bola zahrnutá súvisiaca úloha, ktorá má problém riešiť: „Monitoring, účinné vymáhanie a prevencia viacnásobnej diskriminácie rómskych žien v oblasti reprodukčnej zdravotnej starostlivosti.“

Pripomienka je zásadná.

4. Pripomienka k úlohe č. 81. Akčného plánu

Uvedená úloha má za cieľ vyrovnať účasť na preventívnych prehliadkach tehotných žien, dievčat a detí z marginalizovaných skupín na majoritu, pričom ako indikátor jej naplnenia stanovuje osvetu smerom k ženám, dievčatám a deťom z marginalizovaných skupín. Domnievame sa, že stanovený indikátor nezohľadňuje reálne príčiny nižšej účasti danej skupiny na preventívnych prehliadkach, ktorými primárne nie je nedostatočná osвета, ale jej nerovný prístup k uvedenej zdravotnej starostlivosti. Ten súvisí najmä s rezidenčnou segregáciou mnohých marginalizovaných rómskych komunít a tým nadmernou vzdialenosťou poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, chudobou a nedostatkom finančných prostriedkov na dopravu na miesto poskytovania zdravotnej starostlivosti aj nedôverou danej skupiny k poskytovateľom zdravotnej starostlivosti, ktorá sa často odvíja od ich skúseností s diskrimináciou a zlým zaobchádzaním pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti. Preto navrhujeme, aby bol súčasný indikátor k úlohe č. 81. Akčného plánu odstránený a nahradený indikátorom: identifikácia a odstránenie prekážok v prístupe k preventívnym prehliadkam.

Pripomienka je zásadná.

5. Pripomienka k nezohľadneniu problému nedostatočného prístupu k spravodlivosti pre rómske ženy, ktoré boli v minulosti nezákonne sterilizované

Stratégia nereflektuje závažný a na Slovensku dlhodobo diskutovaný problém nezákonných sterilizácií rómskych žien a chýbajúceho zabezpečenia prístupu k spravodlivosti pre poškodené ženy. Tento problém bol v minulosti výskumne zdokumentovaný. V roku 2003 naša MNO v spolupráci s Centrom pre reprodukčné práva vydala správu Telo i duša: Násilné sterilizácie a ďalšie útoky na reprodukčnú slobodu Rómov na Slovensku, ktorá poukázala na prax nezákonných sterilizácií rómskych žien, ako aj ďalšie porušenia ich ľudských práv v zariadeniach zdravotnej starostlivosti. (Správa dostupná na: <https://www.poradna-prava.sk/sk/dokumenty/telo-i-duša-nasilne-sterilizacie-a-dalsie-utoky-na-reprodukčnu-slobodu-romov-na-slovensku/>) Zodpovedné inštitúcie na Slovensku doposiaľ nepodnikli účinné kroky na vyšetrenie prípadov nezákonných sterilizácií z minulosti a nezabezpečili účinnú nápravu a odškodnenie poškodených žien. Potrebu prijatia opatrení v tejto veci odporúčajú viaceré medzinárodné inštitúcie. Výbor OSN pre ľudské práva v roku 2016 vyzval vládu SR, aby zriadila nezávislý orgán s právomocami vyšetriť plný rozsah praxe nezákonných sterilizácií a poskytnúť

poškodeným ženám odškodnenie a iné formy nápravy. Za opatrenia v tomto smere sa zasadzuje a Verejná ochrankyňa práv. (Pozri jej správu: <https://bit.ly/2BoRrbW>). Tento problém predstavuje nie len vážny zásah do reprodukčných práv rómskych žien, ale je zároveň závažným prejavom ich viacnásobnej diskriminácie z dôvodu pohlavia a etnicity. Preto navrhujeme, aby sa Stratégia o tomto probléme zmienila v kapitole 3. (Dôstojnosť a telesná integrita) a aby bol zároveň zapracovaný do identifikovaných problémov a operačných cieľov tejto kapitoly. V nadväznosti na to tiež navrhujeme, aby do Akčného plánu bolo zahrnuté ako úloha v súlade s odporúčaním Výboru OSN pre ľudské práva: „zriadiť nezávislý orgán s právomocami vyšetriť plný rozsah praxe nezákonných sterilizácií a poskytnúť poškodeným ženám odškodnenie a iné formy nápravy.“

Pripomienka je zásadná.

6. Pripomienka k otázke možných stereotypov, ktorým rómske ženy čelia v rómskych komunitách

Stratégia v časti 7. (Ekonomická závislosť a chudoba žien) poukazuje na skutočnosť, že rómske ženy čelia stereotypom, ktoré sú v rómskych komunitách silnejšie v porovnaní s majoritnou populáciou. Výskumné zistenia, o ktoré sa toto tvrdenie v poznámke pod čiarou opiera, podľa nášho názoru nepopisujú tento problém dostatočne komplexne. Navrhujeme preto, aby otázke možných rodových stereotypov v maginalizovaných rómskych komunitách bola vo výskumnej rovine venovaná bližšia pozornosť a realizácia komplexného výskumu v tejto oblasti bola zapracovaná do úloh Akčného plánu v časti 7. (Veda, vzdelávanie a výskum).

Pripomienka je zásadná.

Kontaktné informácie: Štefan Ivanco, programový koordinátor Poradne pre občianske a ľudské práva; tel: 0908 695 531; e-mail: antidiskriminacia@poradna-prava.sk

Poradňa pre občianske a ľudské práva je mimovládna organizácia, ktorá sa venuje ochrane ľudských práv a slobôd so zameraním na ochranu práv menších a ochranu pred diskrimináciou. Pozornosť dlhodobo venuje predovšetkým otázkam diskriminácie rómskej etnickej skupiny v rôznych oblastiach života na Slovensku. Venuje sa tiež ochrane reprodukčných práv a problematike policajného násillia. Poradňa vo svojej práci rozvíja metódu strategického vedenia súdnych sporov v prípadoch diskriminácie a porušovania ľudských práv menších. Zabezpečuje sprostredkovanie bezplatného právneho poradenstva vo vybraných prípadoch porušenia ľudských práv a bezplatného právneho zastupovania v konaniach pred slovenskými súdmi a Európskym súdom pre ľudské práva v Štrasburgu. Vykonáva tiež terénny monitoring, advokačné aktivity vo vzťahu k štátnym inštitúciám a realizuje vzdelávacie aktivity v oblasti ochrany pred diskrimináciou pre odbornú a laickú verejnosť. Web: www.poradna-prava.sk

Informácia o projekte, v rámci ktorého boli tieto pripomienky vypracované:

Projekt 'Presadzovanie ľudských práv rómskej menšiny prostredníctvom využívania právnych prostriedkov ochrany a v spolupráci s miestnymi rómskymi aktivistkami a aktivistami' je podporený z programu ACF - Slovakia, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014-2021. Správcou programu je Nadácia Ekopolis v partnerstve s Nadáciou otvorenej spoločnosti Bratislava a Karpatskou nadáciou.